

कृषि

साप्ताहिक

Nepal's First Agriculture Weekly

निर्वाहमुखि कृषिलाई व्यवसायिक र आधुनिक बनाउन मुख्य चुनौती : प्रम

श्रीनगर
कृषकको सहयात्री

नयाँ वर्ष २०७३ को
सुनौलो सुरुवातको
शुभकामना

श्रीनगर एग्रो फार्म

ISO प्रमाणित
नेपालकै पहिलो
एकीकृत कृषि व्यवसाय

कारोरेट अफिस
१३५७ विराज्जम सडक, टोलर बाटोमा, नेपाल, पोस्ट बक्स नं. ३६७२
टेलिफोन: ९७७-०१-४४१२७०५, ४४१२७०६, फ्याक्स: ०१-४४१२६९३
ईमेल: info@safnepal.com

रजिस्टर्ड अफिस
६ - बरिष्ठम कैलाश, श्री फार्मलिकर, कचनपैटी, नेपाल
टेलिफोन ०७१-६२२७०२, ६२२७०३

□ श्रीलंका बाहेकका सार्क देशहरूमा पिपिआर प्रकोप

० पृष्ठ ३ मा

□ किसान कल सेण्टर आर्थिक अभावका कारण संकटमा

० पृष्ठ ३ मा

बि.टि.एल्. कम्पनीका पावर टिलर तथा मिनी टिलरबाट खेती गरौं, कम खर्चमा अत्यधिक उत्पादन बढाऔं ।

Power-Tiller

Mini-Tiller

IMPPELLER AERATORS

CORN THRESHER

RICE & WHEAT THRESHER

COMBINE RICE MILL

CHAFF CUTTER

BYL
BYL Trade Pvt. Ltd.

Dhobighat, Lalitpur, Nepal (Near to Mega Hospital)
Ph.No.01-5153094 Fax: 01-5153209
E-mail: bttradeprivtltd@gmail.com/www.bttrade.com.np

रुपन्देहीमा ३४ प्रतिशत खाद्यान्न बचत

० कृषा खनाल

खाद्यान्न उत्पादनमा नेपालमै नमुना जिल्लाको रुपमा पहिचान बनाउदै गएको रुपन्देही जिल्लाले यस क्षेत्रको माग पुरा गरी करिब ३४ प्रतिशत खाद्यान्न अन्य जिल्लामा निर्यात गर्दै आएको पाइएको छ। जिल्ला कृषि विकास कार्यालय रुपन्देहीका बालि विकास अधिकृत विनोद ज्ञवालीका अनुसार रुपन्देही जिल्ला कृषि उत्पादनका लागि उर्वर भूमी भएको जिल्ला हो। रुपन्देहीमा करिब ८२ हजार ६ सय २२ हेक्टर क्षेत्रफल खेति योग्य जमिन रहेको छ भने धान र गहुँ यस जिल्लाको प्रमुख बालीहरु हुन।

यस जिल्लामा ६९ हजार ६०० हेक्टर क्षेत्रफलमा धान लगाई करिब ४.६ मे.टन प्रति हेक्टर उत्पादन भएको छ। जुन गत वर्षको तथ्यांक हो। पछिल्लो समयमा व्यवसायीकरण र बढ्दो नाफामुखि कृषि पणाली अवलम्बन गर्ने गरेको कारण रुपन्देहीको माटो रोगीदै जानु कृषि उत्पादकत्वमा ह्रास आउने मा बालि विज्ञहरु चिन्तीत भएका छन्। जिल्ला कृषि विकास कार्यालय रुपन्देहीका बालि विकास अधिकृत विनोद ज्ञवाली भन्छन् - माटोको स्वास्थ्य अवस्था सुधार गर्न सकेमा हाल रहेको उत्पादन तथा उत्पादकत्वलाई अझै बृद्धि गर्न सकिन्छ।

जिल्लामा यो वर्ष गहुँबाली करिब २९ हजार ६०० हेक्टर क्षेत्रफलमा लगाइएको छ। जसबाट यस वर्ष करिब ८० हजार मे.टन गहुँको उत्पादन हुने अनुमान गरिएको गरिएको उनको भनाई छ। गत वर्षको रेकर्ड अनुसार यस जिल्लामा जम्मा उत्पादन भएको खाद्यान्न मध्ये ३४ प्रतिशत खाद्यान्न बचत भएको थियो। जुन खाद्यान्न रुपन्देही जिल्लाको माग लाई आपूर्ती गरी अन्य जिल्लाहरुमा निर्यात पनि गरिएको जिल्ला कृषि विकास कार्यालयको तथ्यांकमा उल्लेख छ।

जिल्ला कृषि विकास कार्यालय भैरहवा रुपन्देहीका प्रमुख भोजपसाद सापकोटाका अनुसार माटोको उचित व्यवस्थापन हुन नसक्दा माटोको अवस्था दिन प्रतिदिन विग्रिदै गएको हुनाले माटो व्यवस्थापनका लागि दिर्घकालिन सोचका साथ कृषकहरुलाई जागरुक गराउनुपर्ने आवश्यकता रहेको छ। उनी भन्छन् तर पनि राष्ट्रिय उत्पादनको तुलनामा यस जिल्लामा धान र गहुँको उत्पादन राम्रो छ,समग्रमा यस वर्षको बालीको अवस्था सन्तोषजनक नै छ तर जनसंख्या वृद्धि र खेतियोग्य जमिन घट्दै गइरहेको हुनाले उपलब्ध खेतियोग्य जमिनबाट प्रति इकाई उत्पादन बृद्धिका लागि गर्नुपर्ने कामहरु धेरै नै बाँकी छन।

जिल्ला कृषि विकास कार्यालय रुपन्देहीले खाद्यान्नको अनुपातलाई बृद्धिको लागि गत वर्ष भन्दा यस वर्ष यान्त्रीकरणलाई बढि ध्यान दिएको जनाएको छ। हाल प्राथमिकतामा कृषि यान्त्रिकरणलाई जिल्ला कृषि विकास कार्यालयले रणनीतिक नै बनाएर अगाडि बढेको छ। विशेष गरी धानखेतीमा मेसिनरीहरुको प्रयोगलाई प्राथमिकतामा राखिएको छ, सोही कार्यहरुको सुरुवात गर्ने तयारीमा गरिएको जनाइएको छ। जिल्लामा केही समय पहिला देखि चैते धानको पनि करिब ३० हेक्टर क्षेत्रफलमा रोपाई गरिएको छ। चैते सिजनमा धान लगाउने कृषकहरुका लागि विशेष प्याकेजमा यस कार्यालयबाट सुविधा प्रदान गरेको थियो। धानखेतीमा भईरहेको परम्परागत तरिकाको खेतीलाई सुधार गरी धान तथा अन्य बालीहरुको उत्पादन तथा उत्पादकत्व सुधारका लागि जिल्लाका कृषकहरुलाई धान खेतीमा आधुनिकीकरणका लागि बाली विकासका क्षेत्रमा कृषकहरुले विशेष गरी बीउ उत्पादक कृषक समुह तथा सहकारीहरुलाई मूल बीउमा अनुदान, कृषकहरुको माटो सुधारको लागि

ढैचाको बीउमा अनुदान र अन्य बालीहरुको उन्नत बीउमा अनुदान र कृषि यान्त्रिकीकरणमा अनुदान जस्ता कार्यक्रमहरु यस कार्यालयबाट संचालन गरिएका छन्।

जिल्ला कृषि विकास कार्यालयबाट अनुदानमा सामुहिक रुपमा प्रदान गरिएका केही कृषि यन्त्रहरुमा नियमित मर्मत संभार नभएर संचालनमा नआउने पनि गरेका पाइएको कारण यसमा कार्यालयले विशेष ध्यान केन्द्रित गरेको जनाएको छ। कृषि विकास कार्यालयको सहयोगमा स्थापना भएका अन्नपुर्ण बीउ उत्पादक कृषि सहकारी संस्था मानपकडि, राधा कृष्ण बीउ विजन उत्पादक कृषक समुह मानमटेरिया, सिम्रीक कृषि सहकारी संस्था मोतिपुर जस्तै अन्य धेरै समूह तथा सहकारी यस्ता खालका कार्यक्रमबाट व्यवसायिक कृषि तर्फ लागेका उदाहरणहरु छन।

कृषकहरुले सहज रुपमा आफुलाई आवश्यक परेको प्राविधिक सल्लाह र सुझाव पाउनका लागि यस कार्यालय अन्तरगत रहेका ४ वटा सेवा केन्द्र र ७ वटा कृषि सेवा सम्पर्क केन्द्रमा खटिनुभएका कृषि प्राविधिकहरुलाई सम्पर्क वा यस कार्यालयको पैसा नलाग्ने टोल फ्री नं ९६६००७९५२०० मा पनि कृषकहरुले सम्पर्क गर्न सक्ने जिल्ला कृषि विकास कार्यालयको भनाई रहेको छ।

नेपाल सरकारले कृषि बीमामा लाग्ने प्रिमियको ७५ प्रतिशत अनुदान पनि दिने गरेको छ। यसबाट प्राकृतिक प्रकोपबाट हुने क्षतिको क्षतिपूर्ति पाउनेछन। कृषि बीमा नै प्राकृतिक प्रकोपबाट हुने क्षतिको भरपाई गर्ने उत्तमा उपाय हो। यसको लागि कृषकहरुले बाली बीमाका लागि जिल्ला कृषि विकास कार्यालय वा नजिकको कृषि सेवा केन्द्र वा सम्पर्क केन्द्रमा सम्पर्क गरी किसानले यस विषयमा विस्तृत जानकारी लिनु पर्दछ।

कृषिको बजेट घट्दै

चालु आर्थिक वर्षमा कृषि विकास मन्त्रालयको बजेट २६ अर्व रुपैयां थियो। जसमध्ये ५ अर्व रुपैयां विभाजित पशुपन्छी विकास मन्त्रालय मातहतमा रहने भएपनि चालु आर्थिक वर्षमा कृषि विकास मन्त्रालयको कूल बजेट २९ अर्वको हाराहारीमा रहेको छ। २९ अर्व बजेट रहेको कृषि विकास मन्त्रालयले करिब ७० प्रतिशत भन्दा बढी रकम कार्यालय सञ्चालनमा मात्र खर्च हुने देखिन्छ। जसलका कारण कृषि विकास मन्त्रालयले उत्पादन बृद्धि गर्ने काममा सफल भएको छैन भन्ने चर्चा बेला बेलामा नचलेको होइन।

हुन पनि कृषि विकास मन्त्रालयप्रति हेर्ने दृष्टिकोणमा विगतका दुई चार वर्षबाट मात्र सकारात्मक भएको देखिन्छ। त्यस भन्दा अगाडिका वर्षहरुमा हेर्ने हो भने कृषि विकास मन्त्रालय कसैको आंखामा पनि नपर्ने मन्त्रालयका रुपमा लिने गरिन्थ्यो। त्यही कारण पनि दुई दशक अगाडिसम्म कृषि प्रधान देशका रुपमा चिनिएको हाम्रो मुलुक दुइ दशक पछाडि आईपुग्दा कृषक प्रधान बन्न पुगेको छ।

यतिखेर हरेक राजनीतिक दलदेखि प्रशासन संयन्त्रका व्यक्तिहरुले समेत कृषिको नारा घन्काउने गरेका छन्। मुलुकलाई आत्मनिर्भरतातिर लैजानका लागि कृषि बाहेक अरु कुनै विकल्प नभएको पनि बताउंछन्। तर, निर्णय गर्ने समयमा भने तीनै व्यक्तिहरुले कृषिलाई पछाडि धकेल्दै आईरहेका प्रशस्त उदाहरण देख्न सकिन्छ।

अहिले आगामी आर्थिक वर्षका लागि बजेट तयारीको अवस्था छ। मुलुकको कूल ग्राहस्थ उत्पादनमा करीव एक तिहाई प्रतिशतले योगदान गरिरहेको कृषि क्षेत्रको उत्पादकत्व बृद्धि गर्नु पर्ने सर्वत्र चर्चा छ। कृषिमा आत्मनिर्भर बन्नका लागि कृषि विकास मन्त्रालय विभिन्न पकेट क्षेत्र निर्धारण गर्दै पनि आईरहेको छ। तर त्यसका लागि आवश्यक पूर्वाधारका विषयमा भने आगामी आर्थिक वर्षमा धेरै नै पछाडि पर्ने संकेत देखिएको छ। चालु आर्थिक वर्षमा २९ अर्व (पशुपन्छी विकास मन्त्रालय बाहेक) बजेट विनियोजन भएको कृषि विकास मन्त्रालयलाई आगामी आर्थिक वर्षका लागि १७ अर्व को बजेट सिलिड तोकिनुले कृषि क्षेत्रको विकासका विषयमा धेरै कुरा बोलिरहनु नपर्ला ?

२९ अर्व बजेट हुंदा किसानसम्म सेवा पुग्न सकेन भन्ने योजनाकारहरु नै अहिले बजेट घटाएर कृषि उत्पादकत्व बृद्धि गर्ने, एक गाउँ एक प्राविधिकको सेवा पुऱ्याउने जस्ता भुठार मुलुकलाई कृषिमा आत्मनिर्भर बनाउने हावादारी भाषण ठोकिरहेका देखिन्छन्। यसले के देखाउंछ भने कृषि विकास मन्त्रालयको आगामी आर्थिक वर्षको बजेट घट्नुले कृषिको विकास भन्दा पनि किसानका नाममा राजनीति गर्नेहरुका लागि बजेटको बहानामा काम नगर्न मलजल पुग्ने देखिन्छ।

आफ्नै सूचना

नेपालको पहिलो कृषि साप्ताहिकका रूपमा प्रकाशित कृषि साप्ताहिकमा तपाईंका क्षेत्रमा भए/गरेका कृषि क्षेत्रसँग सम्बन्धित सूचना/समाचार वा लेख/रचनाहरु छन् भने हामीलाई बिहिबारभित्र पठाउनुहुन अनुरोध गरिन्छ।

सम्पर्क

कृषि साप्ताहिक, बागबजार

इमेल : sajnepal@gmail.com

web: www.krishionline.com

दशवर्षदेखि सिंचाइ सुविधाको अभाव

इलाम । इलामको चुलाचुली गाविसमा रहेको रतुवा खोलामा विसं २०५३ मा निर्मित रतुवाखोला सिंचाइ आयोजनाको बाँध भत्किएपछि विगत एक दशकयता गाउँलेले सिंचाइ सुविधा पाउन सकेका छैनन्। विसं २०६० सम्म सिंचाइ योजनामा पानी सञ्चालन भए पनि रतुवा खोलामा ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा भिक्ने कार्यले उक्त सिंचाइ आयोजनाको बाँध भत्किएको हो। खोलाको सतह दुई मिटर तल भरेपछि सिंचाइ योजनाको बाँध भत्किएको र गाउँको खेतीयोग्य जमिन बाँधो भएको उक्त सिंचाइ योजनाका अध्यक्ष चन्द्रकुमार थापाले बताएका छन्।

सिंचाइ आयोजनाको बाँध भत्किएपछि योजनामा पानी सञ्चालन नहुँदा चुलाचुली - ८ र ७ का पूरै खेतीयोग्य जमिन बाँधै रहेका छन्। करिब रु पाँच करोडमा सम्पन्न सिंचाइ योजना सञ्चालन हुँदा हिउँदमा समेत हरियो मकै फलाएर बेच्ने किसान हाल सिमल तरुल रोपन बाध्य भएका छन्। चुलाचुलीवासीको आग्रहअनुसार सिंचाइ विकास डिभिजन कार्यालय इलामले यो वर्ष करिब रु २९ करोड बराबरको योजना सञ्चालन गर्न सहमति जनाएको छ। आयोजनाका लागि उपभोक्ता समितिले लागत र श्रमदान गरी कूल लागतको तीन प्रतिशत व्यहोर्नुपर्ने बताइएको छ। देउमाई खोलाअन्तर्गत 'ठ्याउरे खोला फ्याउर सिंचाइ' आयोजना नाम दिइएको उक्त आयोजनाबाट महमाईको एक हजार १५० हेक्टर खेतीयोग्य जमिन सिंचित हुने बताइएको छ। उपभोक्ता समिति र कार्यालयबीच सम्झौता भएपछि आयोजना आगामी जेठदेखि सुरु हुने सिंचाइ विकास डिभिजन कार्यालयका प्रमुख बट्टी कार्कीले बताए।

आयोजना बन्ने भएपछि यस क्षेत्रका उपभोक्ता हर्षित भएका छन्। सानिमा माई हाइड्रोपावर बने पनि उपभोक्तालाई सम्झौता अनुसारको काम नभएपछि निराश बनेका थिए। नजिकै माईखोला बगे पनि बगरक्षेत्रका किसानले पानी नहुँदा बाली लगाउन पाएका थिएनन्। आयोजना सम्झौतापछि महमाईको भविष्य अब उज्वल हुने उपभोक्ता समिति सदस्य सन्तराम योडहाडले बताए।

सिंचाइ विकास डिभिजन कार्यालय इलामका प्रमुख कार्कीका अनुसार चालु आर्थिक वर्ष २०७२/७३ मा मझौला सिंचाइअन्तर्गत चुलाचुलीको रतुवा खोला सिंचाइ आयोजना, एकतप्पामा होयडमा खोला सिंचाइ आयोजना, होयडमा खोलापितामरुड सिंचाइ आयोजना र पुवामभुवामा तीन दोभाने ओडारे सिंचाइ आयोजनाको निर्माण सुरु हुदैछ।

किसान कल सेण्टर आर्थिक अभावका कारण संकटमा

० निर्मला भट्ट

काठमाडौं । किसानहरूलाई कृषि उत्पादनका लागि परेका समस्या, रोग, कीरा वा प्राविधिक सल्लाह तत्काल

बताइएको छ । कृषि मन्त्री गजुरेलको आग्रह बमोजिम कल सेण्टर स्थापना गरिएको भएपनि कल सेण्टर स्थापनाका लागि खरिद गरिएका मिक्चर,

विहिवारका दिन कल सेण्टर सञ्चालन गर्नु पर्ने भएको भएपनि कल सेण्टर भने बन्द देखिएको थियो । सो विषयमा केन्द्रले विज्ञहरू गोष्ठीमा गएकाले सो दिन कल सेण्टर सञ्चालन गर्न नसकिएको जानकारी दियो । तर किसानहरूले सोधेको प्रश्नतथा समस्या टिपेर पछि फोन गरी जानकारी गराउने गरेको कल सेण्टरमा कार्यरत एक कर्मचारीले बताए ।

चालु आर्थिक वर्षमा कल सेण्टरका लागि कुनै पनि बजेट नहुँदा किसान कल सेण्टरमा आउने विज्ञहरूलाई रित्तै पठाउनु परेकाले समस्या परेको बताइएको छ । कृषि विज्ञहरू आउने तर चिया खर्च पनि नभएकाले नियमित कृषि विज्ञहरूलाई आउने

उपलब्ध गराउने सोच अनुरूप कृषि विकास मन्त्रालयले स्थापना गरेको किसान कल सेण्टर दयनीय हुन पुगेको छ । २०७२ फागुन १६ गते कृषि विकास मन्त्री हरिवोल प्रसाद गजुरेलले उद्घाटन गरेको सो कल सेण्टर हरेक आइतबार, मंगलबार र विहिवार दिउसो ११ बजेदेखि ४ बजेसम्म सञ्चालन हुने भनिएपनि कतिपय समय कृषि विज्ञहरूको अभावका कारण किसानहरूले आफ्नो वाली तथा पशुहरूमा देखा परेको समस्याको तत्काल उत्तर पाउन सकिरहेका छैनन् । कृषि सूचना तथा सञ्चार केन्द्रको भवन हरिहरभवनमा रहेको सो कल सेण्टर सञ्चालनको कार्यविधि नभएका कारण अहिले अन्यौलमा परेको कृषि सूचना तथा सञ्चार केन्द्रले बताएको छ । किसान कल सेण्टर स्थापना भएपनि सो सेण्टर सञ्चालनका लागि कुनै पनि बजेट नभएकोले अहिले सो कल सेण्टर सञ्चालन गर्न असहज बन्दै गईरहेको

लगायतका उपकरणहरूको अभावसम्म भुक्तानी गरिएको छैन । जसका कारण उपकरण खरिद कर्ताले उपकरण फिर्ता लै जानेसम्मको अवस्था आईसकेको बताइएको छ । किसान कल सेण्टरमा विज्ञहरूको अभाव हुने गरेको चर्चा चलेपनि सूचना केन्द्रले भने किसान कल सेण्टरका लागि आवश्यक कृषि विज्ञहरूको अभाव नभएको भने पनि वैशाख २ गते

वातावरण बनाउन नसकिएको गुनासो गरे । किसान कल सेण्टरलाई विज्ञहरूको अभाव होइन विज्ञहरू परिचालन गर्नका लागि आवश्यक कार्यविधिको अभाव भएको उनले बताए । किसान कल सेण्टरका लागि बजेट अभाव र बजेट खर्च गर्नका लागि कार्यविधि नभएकोले पनि संकटमा परेको बताइएको छ ।

निर्वाहमुखि कृषिलाई व्यवसायिक र आधुनिक बनाउन मुख्य चुनौती : प्रम

काठमाडौं । निर्वाहमुखि कृषि गरिरहेका नेपाली किसानहरूका लागि व्यवसायिक कृषिमा सरकारले जोड दिएको भएपनि काम भने हुन नसकेको देखिएको छ । कृषि क्षेत्रको विकासका लागि कृषि विकास मन्त्रालयले निकै नै काम गरिरहेको छ भन्ने सुनिन्छ तर, सोही अनुपातमा काम भने हुन नसकेको प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीको अभिव्यक्तिले स्पष्ट पारेको छ । प्रधानमन्त्रीले कृषिमा काम गर्न नसकेको कारण कृषिमा आत्मनिर्भरताका लागि निर्वाहमुखि कृषि प्रणालीलाई व्यवसायिक र आधुनिक बनाउनु मुख्य चुनौती रहेको बताएपछि सो कुरा खुलासा भएको हो ।

नयाँ वर्षको अवसरमा देशवासीका नाममा सम्बोधन गर्ने क्रममा प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीले सो कुरा बताएका हुन् । सम्बोधनका क्रममा प्रधानमन्त्री ओलीले कृषि प्रणालीलाई व्यवसायिक बनाउनका लागि सबैभन्दा महत्वपूर्ण सिंचाई सुविधा नै रहेको उल्लेख गर्दै किसानहरू सिंचाई सुविधाको पहुँच भन्दा बाहिर रहेको चर्चा गरे । सिंचाई सुविधा नभएको कारण दिनप्रतिदिन उत्पादकत्वमा कमी आईरहेको भन्दै उनले किसानहरूको पहुँचमा सिंचाई सुविधा उपलब्ध गराउने प्रतिवद्धता सम्बोधन मार्फत गरेका छन् ।

किसानहरूलाई सिंचाई सुविधा उपलब्ध गराउनका लागि सुनकोशी-कमला- वागमती, कालीगण्डकी-तिनाउ, राप्ती-सुराइ, भेरी-बबई डाइभर्सन जस्ता सिंचाई आयोजना अगाडि बढाएर तराईमा हरित क्रान्तिलाई तीव्र पारिने आश्वासन समेत सम्बोधनका क्रममा गरेका छन् । प्रधानमन्त्री ओलीले सहकारी, सामूहिक या साभेदारी ढाँचामा खेती गर्न प्रेरित गरिने बताउँदै श्रमप्रति आस्था जगाउँदै कृषि कार्यलाई सम्मानित र आयमूलक पेसामा बदल्न सरकारले गर्नुपर्ने प्रोत्साहन गर्ने समेत बताए । उनले मल, विउ, प्रविधि, उत्पादनका मूल्य लगायत किसानका आवाजहरूको सम्बोधन गर्ने कुरामा समेत आफू रहेको स्पष्ट पारेका छन् ।

प्रधानमन्त्रीले किसानका लागि मल, विउ, प्रविधि, उत्पादनका मूल्यका विषयमा आवाज उठाउने भने पनि पछिल्ला दिनसम्मको अवस्था केलाउने हो भने अझै पनि किसानहरू गुणस्तरीय मल बीउको अभाव खेपिरहेका देखिन्छन् । यद्यपि प्रधानमन्त्रीले सम्बोधन गरे जस्तै नेपालका व्यवसायिक कृषि खेतीका लागि भने ठूलो चुनौति देखिएको भने छ ।

एमाले निकट किसान महासंघमा बामदेव

काठमाडौं । अखिल नेपाल किसान महासंघको छैटौँ सम्मेलनले बामदेव गौतमको अध्यक्षतामा राष्ट्रिय समिति निर्वाचित गरेको छ । काठमाडौंमा गत आइतबार सम्पन्न सम्मेलनले सहअध्यक्षमा केशवलाल श्रेष्ठ, महासचिव बलराम बांस्कोटा, उपमहासचिव डिवी कार्की र बाबुराम थापा, सचिव लालबहादुर विश्वकर्मा

र दाताराम खनाल तथा कोषाध्यक्षमा माया केसीलाई चयन गरेको छ । यस्तै सम्मेलनले प्रदेश नं- १ को उपाध्यक्षमा बलवीर चौधरी, २ मा रामअवतार यादव, ३ मा हरिप्रसाद पराजुली, ४ मा शारदाप्रसाद सुवेदी, ५ मा कमल श्रेष्ठ, ६ मा यामलाल काडेल र प्रदेश नं- ७ मा लालबहादुर थापालाई चयन गरेको छ । त्यसैगरी खुल्ला केन्द्रीय सदस्यमा १९, खुल्ला महिला सदस्यमा १३ तथा प्रत्येक प्रदेशबाट पाँच/पाँच खुल्ला तथा दुई महिला सदस्य गरी ४९ जनालाई जिम्मेवारी दिइएको छ । किसान महासंघको ४९ जना निर्वाचित पदाधिकारीहरूले नेपाली कृषि क्षेत्रको विषयमा के कति कुरा गर्ने छन् भन्ने कुरा हेर्न बाँकी नै । यद्यपि किसान महासंघमा पुनः निर्वाचित पूर्व गृहमन्त्री समेत रहेका बामदेव गौतम लामो समयदेखि कृषिकर्ममा नलागेपनि किसान महासंघको नेतृत्व लिन सफल भएका छन् । एमाले भित्र किसानहरूको कुरा उठान गर्नु पर्ने भन्दै किसान महासंघ स्थापना गर्नका लागि बामदेव गौतमको भूमिका भने महत्वपूर्ण रहेको बताइएको छ ।

चार महिनामा चौध सय किसानले आत्महत्या गरे

नयाँ दिल्ली । भारतीय कृषिमन्त्री राधा मोहन सिंहले प्रेम प्रसंग र नपुंसकताका कारण यो वर्ष एक हजार ४ सय भारतीय किसानहरूले आत्महत्या गरेको खुलासा गरेका छन् । उनले राज्यसभामा सो कुरा बताएपछि भारतीय जनता पार्टीका लागि लाजमर्दो अवस्था सृजना भएको बताइएको छ ।

यति ठूलो संख्यामा किसानहरूले आत्महत्या गर्नुको कारण पारिवारिक समस्या, औषधी उपचारको अभाव, दाइजो, प्रेम प्रसंग र नपुंसकता नै भएको बताएका छन् । साथै उल्टे कृषि कर्जाका कारण पनि आत्महत्याको कारण भएको बताए । भारतीय कृषि मन्त्री राधा मोहन सिंहको सो भनाई प्रति विपक्षी राजनीतिक दलहरूले कडा रूपमा विरोध गरेका छन् । कांग्रेस उपाध्यक्ष राहुल गाँधीले सिंहको अभिव्यक्ति प्रति आपत्ति व्यक्त गर्दै कृषि मन्त्री किसानको घरमा पुगेर समस्या के हो बुझ्नु पर्ने बताए । सन् २०१६ देखि आजसम्म १ हजार ४ सय किसानहरूले आत्महत्या गरेको नेशनल क्राइम रेकर्डको तथ्यांकका आधारमा आफूले बताएको भन्दै आफ्नो बचावट गरेका छन् । हरेक वर्ष भारतका किसानहरू विभिन्न खालका समस्याका कारण आत्महत्या गर्ने गरेका छन् । वित्तगका वर्षहरूमा पनि कृषि ऋण तिर्न नसकेर किसानहरूले आत्महत्या गरेका समाचारहरू बाहिर आएका थिए । अहिले भने कृषि मन्त्री राधामोहन सिंहले नै किसानहरूको आत्महत्या कारण संसदमा पेश गरेका थिए ।

श्रीलंका बाहेकका देशहरूमा पिपिआर प्रकोप

भक्तपुर । पशुपन्छी विकास मन्त्री शान्ता मानवीले भेडा बाख्रामा लाग्ने गरेको पीपी आर रोग पशुपालन क्षेत्रको प्रमुख चुनौती भएको बताएकी छन् । पी पी आर रोग न्यूनिकरणका लागि सार्क स्तरीय रणनीति तयार गर्न काठमाडौंमा भएको सम्मेलनलाई सम्बोधन गर्दै उनले सो कुरा बताएकी हुन ।

सार्क राष्ट्रका पशु सेवामा कार्यरत नीतिगत तहका कार्यरत सरकारी उच्च अधिकारीहरूले सो रणनीति तयार गरी सन् २०३० सम्ममा सार्क राष्ट्रबाट पशु वस्तुमा लाग्ने पी पी आर अन्त्य गर्नका लागि यो सम्मेलन शुरु गरिएको हो । विगत केही वर्षदेखि पिपिआरले श्रीलंका बाहेकका देशहरूमा प्रकोप बढेपछि सार्क स्तरीय पहिलो बैठक नेपालमा दुई दिन सम्म चल्ने छ । कार्यक्रममा पशु सेवा विभाग महानिर्देशक डा. केशवप्रसाद प्रेमीले खाद्य तथा पोषण सुरक्षाका लागि महत्वपूर्ण भूमिका खेलेको पशु सेवामा भेडा बाख्रामा लाग्ने पीपीआर अन्त्य गर्नका लागि पशुपन्छी विकास मन्त्रालय प्रतिवद्ध भएर लागेको बताए । सार्क स्तरमा पहिलो पटक भएको सो सम्मेलनमा नेपाल, भारत, पाकिस्तान, माल्दिभ्स, श्रीलंका, भुटान, बंगलादेश, अफगानिस्तानसार्क राष्ट्रहरूका पशु चिकित्सा क्षेत्रमा कार्यरत विशिष्ट व्यक्तिहरूको सहभागिता रहेको छ ।

च्याउ खेतीबारे : किसानहरूले जान्नुपर्ने कुरा

नेपालमा विशेषगरी चार प्रकारका च्याउ (गोब्रे, कन्ये, मृगे र पराले) खेती गर्ने प्रविधि विकास भईसके पनि गोब्रे र कन्ये च्याउ मात्र व्यवसायिक रूपमा खेती गरेको पाइन्छ ।

गोब्रे च्याउ खेती प्रविधि: गोब्रे च्याउ खेती गर्नाको लागि स्थान अनुरूप मौसम मिलाएर कम्पोस्ट तयार गर्नुपर्दछ । तयारी कम्पोस्टबाट काठको च्याकमा च्याउ रोप्ने बोर्ड बनाइ सो बोर्डमा च्याउ खेती गरिन्छ ।

एक टन परालको कम्पोस्ट मल तयारी गर्न चाहिने सामग्रीहरू :

- १) पराल : १००० किलोग्राम ।
- २) युरिया : ५ किलोग्राम ।
- ३) एमोनियम सल्फेट ? २० किलोग्राम ।
- ४) ट्रिपल सुपरफस्फेट ७ किलोग्राम ।
- ५) कृषि चुन : ३० किलोग्राम ।

- ६) फार्मालिन : १ लिटर ।
- ७) नुभान : १०० एम एल ।
- ८) डेरोसाल : ५० ग्राम ।

कम्पोस्ट तयार गर्ने विधि :

- १) सफा पराललाई १ फीट लामो हुने गरी टुक्र्याउने ।
- २) टुक्र्याएको परालबाट चिसो पानीमा आठ देखि दब घण्टा सम्म डुबाइ सफा गर्ने ।
- ३) काठको फ्रेमको सहायताले पराल त-तह गरी थिच्दै हरेक ३/४ तह पछि १/२ के.जी. को दरले मलको मिश्रण छर्ने र ४ फिटसम्मको उचाइ बनाई ५०० के.जी.सम्म पराल अट्टेने गरी पराल पुष्ट गर्ने ।
- ४) पराल सुख्खा छ भने हल्का पानी छर्ने ।

कम्पोस्ट पल्टाउने विधि :

- १) पहिलो पल्ट पाँच दिनमा, दोस्रो १० दिनमा (कृषि चुन पनि छर्ने), तेस्रो पल्ट १३ औं दिनमा, चौथो १६ दिनमा, पाँचौं पल्टाई १९ औं दिन, छैठौं पल्टाई २२ औं दिनमा गर्नु पर्दछ । डाइथेनएम ४५, २.५ ग्राम र नुभान १ मिलिलिटर पानीको दरले घोल बनाई २० लीटर प्रति टन कम्पोस्टमा प्रयोग गर्ने ।
- २) सातौं पल्ट २५ औं दिनमा र आठौं पल्टाई २७ औं दिनमा गर्ने ।
- ३) यो अवस्थामा कम्पोस्टको रङ्ग हल्का खैरा, चिस्यान ७० प्रतिशत र पि एच ७/७२ हुनुपर्दछ ।

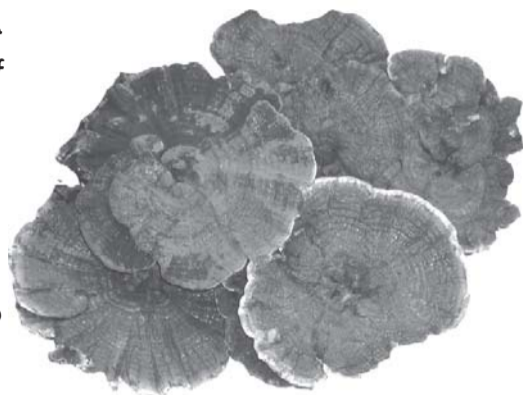
कम्पोस्ट बेडको तयारी :

च्याउ खेती गरिने कोठालाई २ प्रतिशतको फार्मालिनलेसफा गर्ने । सो

कोठामा ३-४ फिट चौडाई र ६-८ इन्च उचाईका कम्पोस्ट बेड काठको च्याकमा बनाउने ।

बीउ छर्ने :

- १) बेड तयार गरेको २ दिन पछि

च्याउको बीउ छर्ने ।

- २) एक टन परालका लागि बीस बोटल बीउ आवश्यक पर्छ ।

- ३) माथिल्लो १.५ इन्च कम्पोस्ट हटाई बीउ छर्ने र त्यसलाई कम्पोस्टले ढाकेर हल्केलाले बिस्तारै थिच्ने । माथिबाट फार्मालिनले उपचार गरिएको पत्रिकाले ढाकी पानी दिने ।

- ४) कोठाको तापक्रम २२-२५ डिग्री सेन्टिग्रेड र सापेक्षता आर्द्रता ७०-७५ प्रतिशत राख्ने ।

माटोले पुर्ने (केसिड) :

बीउ छरेको दुइ हप्ता पछि बेडको माथिल्लो तह ढाक्नको लागि मिश्रण तयार गर्ने । यसको लागि १०० के.जी. मसीनो माटो र २ के.जी. चूना र फार्मालिन पानीको घोल (०.२५:५ ली) एकै ठाउमा मिसाई प्लाष्टिकले ढाकी ४८ घण्टा राख्ने र पुनः राम्ररी चलाउने । सो मिश्रणले १ इन्च बाक्लो हुने गरी बेडलाई पुर्ने र बिहान बेलुकी हल्का पानी दिने ।

कोठाको तापक्रम :

शुरूमा ७/१० दिन समम २२/२५ डिग्री सेन्टिग्रेड र सापेक्षता आर्द्रता ७०/७५ प्रतिशत राख्ने र त्यसपछि १५/१८ डिग्री र सापेक्षता आर्द्रता ८०/९० प्रतिशत हुने गरी मिलाउने ।

रोग/कीरा नियन्त्रण :

खैरो प्लाष्टर रोग : यो रोग दुसीबाट फैलन्छ । यो रोग बीउ रोपेको बेलामा वपरालमा र केसिङ्ग गरिसकेको माटोको सतहमा आउछ । यो रोगको

लक्षण बेडमाथि र केसिङ्ग गरेको माटोको माथि पहिलो सेतो अनि फिक्का खैरो पाउडर जस्तो धुलो देखाई पर्छ । यसको नियन्त्रणको लागि सरसफाई, हवाको बहाव, तापक्रम र सापेक्षता आर्द्रता मिलाउनु पर्छ । यो रोग नियन्त्रणका लागि दुइ प्रतिशत फार्मालिन अथवा १ ग्राम डेरोसाल वा बेभिस्टनलाई १ लिटर पानीमा मिसाएर छर्नुपर्छ ।

हरियो (Green Mould) :

यो रोग खेती गरिने प्रायः बीउ रोपेपछि च्याउ फल्ने क्रममा लाग्ने गर्दछ । यो रोग लागेको च्याउको ब्याडको कम्पोस्ट वा केसिङ्ग गरेको माटो माथि सतहमा पहिलो सेतो रेशाले ढाकेको देखिन्छ भने पछि बढी रोग लागेको ठाउमा हरिया धबवाहरू देखिन्छन् । खेती गरेको च्याउलाई हुर्किन दिदैन । यदि मल बनाउदा राम्ररी नकुहिएमा, राम्रोसँग विसङ्क्रमण नभएमा, तापक्रम र सापेक्षता आर्द्रता बढी भएमा यो रोग देखिन सक्छ ।

यसको नियन्त्रणको लागि इन्डोफिल एम ४५ दुई ग्राम १ लिटर वा डेरोसाल १ ग्राम प्रति लिटर पानीका दरले छर्नुपर्छ । कीरा नियन्त्रण : भिँगा एवं सुलसुलेको असर देखियो भने सुलसुलेको लागि ०.१ प्रतिशत र भिँगाको लागि ०.२ प्रतिशत नुभानको घोल बनाएर छर्कने । अवस्था हेरी फेरी एक पटक दोहोर्च्याउने । विषादी छरेपछि च्याउ टिप्न ४ चार दिनसम्म पर्खनु पर्छ ।

च्याउ टिप्ने :

च्याउ रोपेको ब्याड माटोले ढाकेको चार हप्तापछि च्याउ टिप्न लायक हुन्छ । च्याउ टिप्दा बोटलाई समातेर एकातर्फ बटारी हल्कासँग टिप्नु पर्छ । च्याउ टिपेपछि जरा हटाई उपचार गरेको माटोले पुनः पुरी हल्का पानी दिनुपर्दछ । एक टन परालको कम्पोस्टबाट २००-३०० किलोग्रामसम्म ताजा गोब्रे च्याउ उत्पादन हुन्छ ।

मकैबालीमा एकीकृत शत्रुजीव व्यवस्थापन कसरी गर्ने

एकीकृत शत्रुजीव व्यवस्थापन भनेको विभिन्न तरिकाहरूको समुचित प्रयोगबाट बाली विरूवाका रोग, कीरा, भारपात, चरा, मुसा आदिको व्यवस्थापन गर्नु हो र आर्थिक रूपले कम खर्चिलो, वातावरणीय दृष्टिकोणले दीगो र स्वास्थ्यका दृष्टिले कम हानीकारक विधि हो, यसमा भौतिक, यान्त्रीक, जैविक विधि प्रयोग गरिसकेपछि आवश्यक परे मात्र रसायनिक विषादीको सकेसम्म कम प्रयोग गरिन्छ ।

मुख्य सिद्धान्तहरू : ० स्वस्थ बाली उब्जाऔं र खेतबारीको नियमित अवलोकन गरौं र मित्र जीवहरूको संरक्षण गरौं, कृषकहरूलाई दक्ष बनाऔं ।
एकीकृत शत्रुजीव व्यवस्थापन विधिहरू : रोग तथा कीरा अवरोधक जातको प्रयोग गर्ने ।

उन्नत : पहाड : गणेश-१, मनकामना-३, देउती, पोषिलो मकै-१
वर्णशङ्कर : उन्नोचित तथा सूचिकृत जातहरू, बेसी, भित्री मधेस र तराई : रामपुर कम्पोजिट, अरूण-१, अरूण-२

० राम्ररी खनजोत तथा भारपात नियन्त्रण गर्ने, जैविक विषादी ट्राइकोर्डमा ३ ग्राम प्रति लिटर पानीमा मिसाएर हप्तामा १ पटक प्रयोग गर्ने, सुरक्षित रसायनिक विषादी अन्तिम उपायको रूपमा मात्र प्रयोग गर्ने, नस्पतिक (जैविक) विषादीहरू मल्टिनीम, बोभो, तीतेपाति आदिको प्रयोग गर्ने र मित्रजीवहरूको संरक्षण गर्ने ।

प्रमुख कीरा, रोग तथा भारपात र तिनको नियन्त्रण विधि क्रमशः :

क.मुख्य कीरा : क. किर्था

लक्षण र उपचार : जमीनमुनी बस्ने किर्थाल कीराले प्रायः बिहान र बेलुका मकै उम्रने बेला विरूवाको फेद काट्छ, गहिरो खनजोत गर्ने, खेतबारी सफा राख्ने र मकैको च्याँख्ला, अडिरको टुक्रा पात र मालाथिनको चारा पासो प्रयोग गर्ने ।

ख. गवारो कीरा : लक्षण र उपचार : लार्भाहरूले पात खाई नोक्सान पार्छन् र पछि डाँठ भित्र पसेर गुबो खान्छन्, बोररगाई २ मि.लि. प्रति लिटर पानीमा मिसाएर छर्ने र कीरा लागेको बोट नष्ट गर्ने ।

ग. सेतो खुभ्रे कीरा, लक्षण र उपचार : माटो भित्र बसेर जरा खान्छ, र ० गहिरो खनजोत गरी कीरा नष्ट गर्ने, खेतमा प्रसस्त पानी पठाउने, राम्रो पाकेको मल प्रयोग गर्ने, मेटार्जियम दुसको प्रयोग गर्ने ।

ख) रोगहरू/मुख्य रोग : क-खैरो थोप्लो

लक्षण र उपचार : पातमा हल्का पहेलो थोप्लाहरू देखिने र पछि पुरै पात डड्ने र रोग अवरोध जात गणेश-१, मनकामना-३, देउती आदि लगाउने ।

ख- रोग : डाउनी मिल्ड्यु / लक्षण र उपचार : पात पहेलिनन्छ र धर्साहरू देखिन्छ र देउती, रामपुर(२), रामपुर कम्पोजिट जस्ता रोग सहन सक्ने जात लगाउने ।

ग-रोग : डाँठ तथा घोगा कुहने / लक्षण र उपचार : डाँठ सड्ने र बोट मर्ने, घोगा कुहने, खोसल्लाले ढाकेको सिफारिस जात लगाउने र गवारो नियन्त्रण गर्ने ।

ग) भारपात/ भारपात : क) साँवा ख) वनमारा ग) मोथे घ) दुबे र ड) गन्धे

नियन्त्रण : समयमा राम्ररी खनजोत गर्ने, २०-४० दिनमा गोडमेल गर्ने साथै माटो चढाउने, मकै भटमास, बदाम वा रहर मिश्रित खेती गर्ने, भारहरूलाई फूलफुल्लु अगाडिनै काटेर हटाउने र जलाउने, मोथे जातका भारहरूको बोटसँग माटो मुर्शनको गानाहरूसमेत उखेलेर जलाउने र गर्मीयाममा खेत जोत्ने र घाममा सुकाएर भार मार्ने ।

मकै बालीको अवस्था अनुसारको आइपिएम विधिहरू

क) बीउ राज्नु भन्दा अगाडि अपनाउनु पर्ने विधिहरू : प्रकाश पासोको प्रयोग गर्ने र रोगाकीराको प्रकोप कम गर्न बालीचक्र अपनाउने, गृष्म ऋतुमा २/३ पटकसम्म गहिरो गरी खेतबारीलाई जोत्ने र खुभ्रे कीरालाई नष्ट गर्ने, बारीको कान्ला तथा डील सफा गर्ने र भारपात सफा गर्ने, राम्ररी कुहिएको गोबरमल मात्र प्रयोग गर्ने, रसायनिक मलको सन्तुलित मात्रा प्रयोग गर्ने, सिफारिस भएका उन्नत जात तथा आधिकारिक संस्था वा एग्रीभेटबाट उपलब्ध गुणस्तरीय बीउ मात्र प्रयोग गर्ने, बेभेस्टीन २ ग्राम प्रति के.जी. बीउ दरले मिसाई बीउ उपचार गरी लगाउने, खुभ्रेको प्रकोप हुने ठाउँमा मोटाराइजियम १ के.जी. प्रति रोपनी (०.७ के.जी. प्रति कट्टा) माटोमा मिसाउने ।

ख) मकैको शुरूको वानस्पतिक अवस्था (२ फिट उचाईसम्म) : यो अवस्थामा किर्था, गवारो, फेद काट्ने कीरा, खुभ्रे कीरा तथा धमिराबाट आक्रमण हुनसक्छ, संक्रमण बढी भएमा क्लोरो पाईरीफोस २ मिलिलिटर प्रति लिटर पानीको घोल बनाई स्प्रे गर्ने र मरेका तथा गुभो मरेका बोटहरू हटाउने र भारपात नियन्त्रण गर्ने ।

ग) वानस्पतिक अवस्था : यो अवस्थामा गवारोहरू, फौजी कीरा, नाइट्रोजनको कमीको लक्षण, पात मरूवा रोगकालो पोके रोग देखा पर्छन्, नाइट्रोजनको कमी (पात पहेलो) देखिएमा युरिया मल १.५(२ के.जी. प्रति रोपनी -१(१.३ के.जी. प्रति कट्टा) का दरले टप ड्रेस गर्ने र सिँचाई गर्ने, गवारो कीराहरू देखा परेमा माथि उल्लेख भएका विधिहरू अपनाउने र कालो पोके रोग देखा परेमा त्यस्ता बोटहरू उकेली जलाएर नष्ट गर्ने ।

घ) घोगा लाग्ने र विकसित हुने अवस्था : सुगा तथा कागबाट घोगाहरूलाई नोक्सान पुर्‍याउने हुँदा चराहरू भगाउने विधिहरू अपनाउने ।

ड) मकै भाँचे पछिका विधिहरू : मकैमा घोगाहरूको खोसल्ला राम्ररी सुके पछि मात्र भाँच्ने, घाम लागेको दिनमा मात्र मकै भाँच्ने, घोगालाई राम्ररी सुकाई दाना छुडाउने र ४ घाम सुकाउने, सुधारिएको भकारी अथवा प्लाष्टिक कोटेड सुपग्रेन ब्यागमा भण्डारण गर्ने, भण्डारण गरेको दानालाई समयसमयमा निरिक्षण गर्ने, घुनको अक्रमण भएमा प्राविधिकको राय अनुसार सेल्फस चक्की प्रयोग गर्ने । साथै बोभोको धुलो वा नीम तेलको पनि प्रयोग गर्न सकिन्छ र थोक्रोमा मकै भण्डारण गर्नुपर्ने भएमा घाम लाग्ने, मुसा भड्न नसक्ने किसिमबाट थाँको निर्माण गर्ने ।

चितवनको भरतपुर नगरपालिकामा रहेको व्यवसायिक भैसी फार्म ।

तस्वीर कृषि

उपआयोजनामा पारदर्शिताको व्यवस्था

अन्तरराष्ट्रिय विकाससम्बन्धी पुस्तकहरूमा प्रजातान्त्रिक शासन व्यवस्थाको आधारका रूपमा असल शासन व्यवस्थालाई लिइन्छ। त्यस्तै संयुक्त राष्ट्र संघले पनि असल शासन नै आधुनिक समाजको महत्वपूर्ण अंग मानेको छ। असल शासन अंगहरूमा सहभागिता, विधीको शासन, शक्ति पृथकीकरण, स्वतन्त्र तथा उत्तरदायी आमसञ्चार माध्यम, वैधानिक सरकार, उत्तरदायित्व बहन तथा पारदर्शिता आदि महत्वपूर्ण भूमिका रहेका छन्।

असल शासनको महत्वपूर्ण अंग मानिने पारदर्शिताको अभ्यासले मात्र सबै पक्षलाई जिम्मेवार बनाउने ठहर गर्दै व्यवसायिक कृषि तथा व्यापार आयोजनाले उपआयोजनाहरू सञ्चालन तथा अनुगमनमा पारदर्शितालाई ज्यादै महत्व दिएको छ। पारदर्शिताले संस्थाभित्र आन्तरिक सुशासनस्थापना गर्न सघाउ पुऱ्याउनुको साथै संस्थाबाट हासिल हुने उपलब्धी तथा प्रतिफललाई दिगो तुल्याई जनताहरूको सुचित हुने अधिकारलाई समेत सुनिश्चित गर्दछ। आयोजनाले हरेक उपआयोजनामा पारदर्शिता कायम गर्न उपआयोजना स्थलमा होर्डिङ बोर्ड राख्ने, सार्वजनिक सुनुवाइ गर्ने, स्थानीय सञ्चारमाध्यमार्फत प्रचारप्रसार गर्ने तथा राष्ट्रिय प्रदर्शनीमा सहभागी हुनेलगायतका माध्यम अपनाइन्छ। कुनै पनि संस्थाले आफ्नो आन्तरिक श्रोतलाई परिचालन गरी यी कार्यक्रमहरू बाहेक अन्य थप कार्यक्रमहरू समेत संचालन गर्न सक्दछ। संस्थाहरूले पारदर्शिता सम्बन्धी थप कार्यक्रमहरू संचालन गरेमा प्याक्टले त्यसलाई उच्च मूल्यांकन गर्दै आगामी वर्षहरूमा तिनीहरूलाई समावेश गर्दछ।

होर्डिङ बोर्ड

प्याक्टको पुरक अनुदान प्राप्त गर्ने प्रत्येक उपआयोजनाले यसले तोके बमोजिम आकार र डिजाइनमा उपआयोजनाको कृयाकलाप तथा वित्तिय व्यवस्थापन स्पष्ट हुने गरी होर्डिङ बोर्ड अनिवार्य रूपमा आयोजना स्थलमा राख्नु पर्दछ।

होर्डिङ बोर्ड किन ?

- (१) उपआयोजनाका सहभागीहरू (लाभान्वित समूह) र सरोकारवालाहरूलाई उपआयोजनाबाट प्राप्त सेवाबारे जानकारी गराउन।
- (२) उपआयोजना वा सरोकारवालाहरूलाई कार्यक्रमबारे जानकारी दिन।
- (३) उपआयोजनाको आर्थिक पक्ष, प्याक्टबाट प्राप्त हुने पूरक अनुदान तथा लाभान्वित समूहले/अनुदानग्राही संस्थाले व्यहोर्ने अंशबारे जानकारी गराउन।
- (४) उपआयोजना सम्बन्धमा सोधपुछ गर्नु परेमा 'को' संग सम्पर्क राख्ने भन्नेबारे जानकारी दिन।

होर्डिङ बोर्डमा राख्नु पर्ने विवरण

- उपआयोजनाको नाम तथा ठेगाना □ उद्देश्य □ अनुमानित उपलब्धि तथा लाभ
- लाभान्वित हुने समूह र संख्या □ अनुदानग्राही संस्थाको अध्यक्ष वा कार्यकारी प्रमुखको नाम
- व्यवस्थापकको नाम □ कूल लागत □ व्यवसायिक कृषि तथा व्यापार आयोजनाबाट प्राप्त सहयोग रकम
- उपआयोजना सञ्चालनको लागि आयोजना, उपआयोजना तथा उपभोक्ता आदिले व्यहोर्ने रकम र केकेमा कस्ले के कति व्यहोरेको छ (नगद/जिन्सी/श्रम आदि)। □ संचालन हुने अवधि (सुरु तथा अन्तिम मिति)

राष्ट्रिय प्रदर्शनी

प्याक्टले आफ्नो साभेदार संस्थाहरूको उत्कृष्ट उत्पादन जनसमक्ष प्रदर्शन गर्न वर्षमा एक पटक कृषि व्यवसायिकरण दिवस मनाई राष्ट्रिय प्रदर्शन आयोजना गर्ने परम्पराको थालनी यो आर्थिक वर्षबाट शुरु गरेको छ। यस अनुसार सबै उपआयोजनाहरूले राष्ट्रिय प्रदर्शनमा सहभागी हुने प्याक्टले अपेक्षा गरेको छ। राष्ट्रिय प्रदर्शनीमा सहभागितालाई किस्ता भुक्तानीको न्यूनतम शर्तहरू मध्ये एउटा शर्तको रूपमा समेत राखिएको छ।

राष्ट्रिय प्रदर्शन किन ?

- (१) कृषि व्यवसायिकरणको अवसर तथा महत्वबारे कृषक तथा मूल्य शृंखलाका पात्रहरूलाई सचेत गराउन
- (२) प्याक्टको पूरक अनुदानबाट उत्पादित गुणस्तरयुक्त उत्पादन जनसमक्ष प्रस्तुत गर्न
- (३) उपआयोजनाहरूबीच आपसी समझदारी तथा साभेदारी विकास गर्न साभ्हा मञ्च उपलब्ध गराउन
- (४) उपआयोजनाहरूलाई आफ्नो प्रतिस्पर्धात्मक क्षमता विकास गर्न अभिप्रेरित गर्न
- (५) बजारको माग 'के' मा छ र यस्को भुकाव के तर्फ छ भन्ने कुरा उपआयोजनाहरूलाई जानकारी गराउन
- (६) उपआयोजनाहरूलाई आफ्ना उत्पादनका लागि बजार पहुँच बृद्धि गर्न सघाउ पुऱ्याउन
- (७) प्याक्टमार्फत नेपाल सरकारको लगानी सहि क्षेत्रमा गरेको छ भन्ने कुरा सर्वसाधारणलाई विश्वस्त तुल्याउन।
- (८) कृषि व्यवसायिकरणमा संलग्न निती निर्माताहरू समक्ष उपयुक्त कृषि व्यवसायिकरण निती तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्न सकारात्मक पैरवी गर्न

सार्वजनिक सुनुवाइ

सबै उपआयोजनाहरूले उपआयोजना अवधिभित्र न्यूनतम २ देखि ४ पटक उपआयोजनाका गतिविधी र प्रगतिहरू स्थानीय जनता र सरोकारवालाहरूलाई अवगत गराई आवश्यक राय सुभावा प्राप्त गर्न सार्वजनिक सुनुवाइको कार्यक्रम सञ्चालन गर्नु पर्ने व्यवस्था छ।

सार्वजनिक सुनुवाइ किन

- (१) उपआयोजना कार्यान्वयनको लागि प्याक्ट मार्फत नेपाल सरकारबाट प्राप्त आंशिक वित्तिय सहयोगबारे स्थानीयस्तरमा हुने स्वाभाविक कौतुहल, जिज्ञासा तथा अफवाहहरू निवारण गर्न / गराउन।
- (२) उपआयोजना सञ्चालन सम्बन्धमा स्थानिय सरोकारवालाहरूको सहयोग र सहभागीता सुनिश्चित गर्दै कार्यक्रममा मितव्ययिता ल्याउन।
- (३) उपआयोजनामा संलग्न उपआयोजना व्यवस्थापक र साभेदार संस्थाका अध्यक्षलगायत सबै पदाधिकारीहरूलाई आ आफ्नो जिम्मेवारी बोध गराई बढि जिम्मेवार र सकृय बनाउन।
- (४) उपआयोजना कार्यान्वयनको विभिन्न चरणहरूमा भए गरेका प्रगतिहरूबारे स्थानिय जनताहरूलाई जानकारी गराई तिनीहरूको प्रमाणीकरण गर्ने।
- (५) उपआयोजनाको आर्थिक कृयाकलापहरूमा हुन सक्ने संभावित चुहावट, अपारदर्शिता तथा दोहोरपनलाई अन्त्य गर्न।
- (६) उपआयोजना कार्यान्वयनको सिलसिलामा कहिा कतैबाट कुनै प्रकारको अस्वभाविक माग भए/गरे त्यस्ता कुरालाई जनसमक्षलाई आवश्यक निरूपण गर्न।
- (७) साभेदारसंस्थाको प्रभावकारिता तथा विश्वसनियता मापन गर्न।

सार्वजनिक सुनुवाइ गर्ने विधि

सार्वजनिक सुनुवाइको समय, मिति र स्थान अनुदानग्राही संस्थाले आफ्नो सुविधा अनुसार तोकेपछि, देहायका संस्थाहरूलाई प्रतिनिधी पठाउन लिखित आमन्त्रण गर्ने व्यवस्था गरिएको छ :

- जिल्ला कृषि विकास कार्यलय/पशुसेवा कार्यलय □ स्थानिय कृषि/पशुसेवा केन्द्र □ गा.वि.स./नगरपालिका
- सम्बन्धित आयोजना कार्यान्वयन सहयोग समूह (प्याक्ट) □ उपआयोजनाको कृयाकलापसाग सम्बन्धित विषयमा कार्य गर्ने कुनै सरकारी तथा गैरसरकारी निकाय तथा समूह उपआयोजनाले सेवा पुऱ्याउने गाविस/नगरपालिकामा कार्यरत रहे/भए तिनीहरूका प्रतिनिधीहरू
- स्थानीय प्रेस/मिडिया □ स्थानीय प्रहरी कार्यालय/पोष्ट □ स्थानीय राजनीतिक दलहरू
- स्थानीय युवा क्लबहरू □ स्थानीय विद्यालय

सार्वजनिक सुनुवाइमा सकृय सहभागी हुन सर्वसाधारणहरूलाई अनुरोध गर्दै गाविस, नगरपालिकाका तथा तिनीहरूका वडा कार्यालयहरू,स्थानीय विद्यालयहरू तथास्थानीय सरकारी कार्यालयहरू आदिमा सार्वजनिक सूचना टांस्नुपर्दछ। सार्वजनिक सुनुवाइ सञ्चालन गर्दा संस्थाको अध्यक्ष र उपआयोजना व्यवस्थापकले संस्था र आयोजनाको प्रगति प्रस्तुत गरे पछि सहभागीहरूको जिज्ञासा निरूपण गर्न छलफल कार्यक्रमलाई प्राथमिकता दिई व्यवस्थित तथा मर्यादित ढंगबाट सञ्चालन गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। यस्तो सुनुवाइ सम्बन्धी प्रतिवेदन उपआयोजना व्यवस्थापनकले सम्बन्धित क्षेत्रस्थित आयोजना कार्यान्वयन सहयोग समूहको कार्यालयमा बुझाउनुपर्दछ।

Adv.

नवलपरासीमा पशु बिमा गर्ने किसान बढे

नवलपरासी । नवलपरासीमा व्यावसायिक रूपमा पशुपालन गर्ने किसानको सङ्ख्या बढेसंगै पशु बिमा गर्ने किसानको सङ्ख्यामा समेत उल्लेखनीय वृद्धि भएको छ। विभिन्न बिमा कम्पनीमार्फत पशु बिमा गराउने किसानको सङ्ख्यामा वृद्धि भएको जिल्ला पशुसेवा कार्यालयले जनाएको छ।

पशु विकास कार्यालयका प्रमुख शङ्कर साहका अनुसार गत आर्थिक वर्षमा पाँच हजार ५०० पशुको बिमा गरिएको थियो। बिमा गराइने पशुमध्ये गाईको सङ्ख्या उल्लेख्य छ। जिल्लामा भौसी, बाखा, बङ्गुरलगायतका पशुको पनि बिमा गर्ने चलन बढेको छ। साहका अनुसार गत वर्षमा बिमा गरिएका ५०५ पशुमध्ये ११५ वटा पशु मरेका थिए। मर्नेमा ७५ वटा गाई, २८ वटा भैसी, पाँचवटा बाखा, तीन बङ्गुर र चार पाडा छन्। मरेका सबै पशुको बिमा कम्पनीले भुक्तानी दिएपछि किसानमा बिमाप्रति आकर्षण बढेको युवा एकीकृत कृषि तथा पशुपालन समूह रामनगरका सञ्चालक सूर्य न्यौपानेले बताए। नवलपरासीमा यसवर्ष तीन हजार ५७५ गाईको बिमा गरिएको छ। बाखाको रु एक करोड २५ लाख, बङ्गुरको रु ७५ लाख र पाडाको रु ५० लाखको बिमा गरिएको जिल्ला पशुसेवा कार्यालय नवलपरासीले जनाएको छ। पशु बिमा, निर्जीव बिमा अन्तर्गत गरिने गरिएको छ। गत आर्थिक वर्षमा किसानले पशु मरेपछि बिमा गरिएका पशुको रु एक करोड भन्दा बढी क्षतिपूर्तिबापतको रकम पाएको जिल्ला पशुसेवा कार्यालय नवलपरासीले जनाएको छ।

पशु मर्दा किसानलाई आर्थिक रूपमा हुने ठूलो क्षति कम गर्न र पुनः पशुपालनमा प्रेरित गर्ने उद्देश्यले सरकारले पशु बिमामा ७५ प्रतिशत अनुदान दिने गरेको पशुसेवा कार्यालय प्रमुख साहले बताए।

मंलयमय शुभकामना

नव वर्ष २०७३ को सुखद् अवसरमा हाम्रा समस्त ग्राहक बर्गहरूमा सुख, शान्ति, समृद्धि, सुस्वास्थ्य, दीर्घायु एवं सफलताको हार्दिक मंगलमय शुभकामना व्यक्त गर्दछौं।

नेपाल टेलिकम परिवार

माटो स्वस्थताको लागि प्रांगारिक मल

हरेक जिल्लामा रु.१० अनुदानमा प्रांगारिक मल उपलब्ध छ। अनुदानित मलको प्रयोग गरी अनुदानको सदुपयोग गरौं, माटोको स्वास्थ्य सुधार गरौं।

माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय हरिहरभवन, ललितपुर

पदीय दायित्व पूरा नगर्नु भनेको समाज र राष्ट्रको लागि धोखा हो।

नेपाल सरकार सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालय सूचना विभाग

The roadmap meeting for the alignment of SAARC regional approach to the control and eradication PPR in South Asia.

KATHMANDU /Minister of Livestock Development Shanta Manavi inaugurated FAO-OIE peste des petits ruminants (PPR), Roadmap Meeting for South Asia and 5th SAARC Chief Veterinary Officers (CVOs) meeting in Kathmandu.

Delivering her inaugural address the Minister Manavi said that there is an urgent need of building interpersonal linkages, partnership, coordination and collaboration amongst the member states, development

of Agriculture, Rural Development and Food Security at the SAARC Secretariat also addressed the joint opening session.

The Food and Agriculture Organisation of the United Nation (FAO) and the World Organisation for Animal Health (OIE), in collaboration with the government of the Republic of Côte d'Ivoire organised in Abidjan from 31 March to 2 April, 2015, an International Conference for the Control and Eradication of PPR. The conference, which

partners and stakeholders in addressing priority highly pathogenic and transboundary Animal Diseases in South Asia. Stating that the multiple challenges and problems related to food insecurity in SAARC countries, she said, "There is no option other than making our people secure of food and nutrition, assure their income, quality education for their children and provide them facilities and amenities of 21 century."

Stressing on the need of Nepal becoming self-reliant on meat and dairy products, she said, Livestock sector can contribute on achieving food security in the country." Dr Vijay Kant Jha, Officiating Secretary at the Ministry of Livestock Development expressed happiness over hosting the crucial meetings in Nepal and hoped that the meetings will be successfully concluded with useful recommendation to address the challenges in SAARC countries related to PPR. Speaking on the occasion, Somsak Pippopinyo, FAO Representative in Nepal, said that the high impact Transboundary Animal Disease are causing increasing concern in SAARC countries due to their livelihood and economic impacts as well as continued threat to human health due to zoonotic nature of some.

The FAO Representative Somsak said, "About 300 million ruminants are either infected or at high risk of infection from PPR in SAARC region." He hoped that the CVOs meeting will provide an unique opportunity to the SAARC Member States to address at the highest level all important high impact, Zoonotic and Transboundary Animal Diseases as well as other issues including the ever-increasing threat of emergence of Anti-Microbial Resistance due to massive abuse of anti-microbials in the farm sector.

Dr Keshav Prasad Premy, the Director General of the Department of the Livestock Services, Dr Eran Raizman Head of EMPRESS and Dr MJH Javed, Director

gathered experts, scientists, Ministers, directors of veterinary services, directors of veterinary diagnostic laboratories from affected and at risk countries, technical and financial development partners led to the adoption of the global strategy for the control and eradication of PPR (GCES).

One of the primary activities of the strategy is the organization of regional roadmaps meetings to engage Regional Economic Communities to take ownership of the GCES and countries to work in a harmonized and synchronized way in their fight against the disease. Indeed, one of the Abidjan Conference recommendations invites all countries to attend these regional meetings to ensure continuous assessment and monitoring of the PPR situation and harmonize worldwide the implementation of the global strategy. This meeting is jointly organized with the South Asian Association for Regional Cooperation (SAARC).

Small ruminants, sheep and goats, represent a significant part of the world livestock sector, particularly among developing countries where they have an essential role in livelihood and food security. Thus, in these countries small ruminants have a direct impact on the country economy and wellbeing of the entire population. SAARC countries represent 40,5% of the global 2,1 billion small ruminant population.

One of the main factors limiting sustainable and flourishing small ruminant production is the presence of infectious diseases such as peste des petits ruminants (PPR), a disease that causes high morbidity and mortality among susceptible animals. Thus, in infected countries where the disease is endemic, PPR is a serious threat to small ruminant production and the development of the whole livestock value chain, and therefore affect livelihoods and food security far beyond the people who own and raise sheep and goats. It is therefore why the disease must be controlled and eventually eradicated.

Agreement to construct irrigation canal

Ilam : An agreement has been reached for the construction of an irrigation project at Mahamai Village Development Committee (VDC) of the district. The estimated cost of the project is Rs 290 million.

The farmers of some 1,250 households from Ward Number 1 to 9 of the VDC would be benefitted after the completion of the project. It will irrigate 1,150 hectares of land in the VDC.

A large tract of land at Mahamai VDC went uncultivated for lack of irrigation facility. The local users' committee and the Irrigation Development Division Office signed an agreement for the irrigation project.

A 30 kilometres long irrigation canal would be constructed at a cost of Rs 289 million, the users' committee president Devi Bhakta Kumal said.

185 super zones proposed to make country self-dependent on agriculture

Kathmandu : The Agriculture Development Ministry has proposed a programme of the fiscal year 2016/17 with the target of establishing 185 super zones for the development of agriculture sector in all seven provinces. In meeting of the Agriculture and Water Resource Committee under the Legislature-Parliament, Agriculture Minister Haribol Gajurel said that the Ministry has proposed different programmes in order to make maize, rice, vegetable farming and cash crop commercial.

Stating that they have proposed the policy and programmes with the target of making the country self-dependent on agriculture within next two years, Minister Gajurel said that the government would bring a special programme to end the trend of keeping land barren. The government has a target to provide all types of service and facility by developing specially Tarai area as pocket area of agriculture production.

The government is to run Fruit Area Expansion Programme as the campaign by declaring the fiscal year 2017/18 BS as Fruit Plantation Year while the next fiscal year 2016/17 would be celebrated as fruits nursery establishment and sapling production year.

Similarly, the government would provide grant for the construction of pond for fisheries. The government is to install 1,000 shallow-tubewells at different districts in Tarai for the irrigation facility.

The Agriculture and Water Resource Committee has directed the Agriculture Ministry and Education Ministry to make policy-level arrangement to send the students of Tribhuvan University and Agriculture and Forest University as trainee for six months compulsorily, said Committee President Gagan Thapa.

Surging oil production, low prices to challenge Doha meeting

Qatar : Ahead of a planned meeting of most of the cartel and other major oil producers in Qatar to approve a freeze on oil production, some OPEC members are pumping record levels of crude even as prices fallow at less than half their level two years ago — a clear sign of the dissention gripping the group. While markets may well react off any decision made on Sunday in Doha, analysts predict low prices will continue through this year and into the next as producers keep pumping to keep their government budgets afloat.

That calls into question what long-term gain producers can expect from a promised freeze, and indeed how much power OPEC now wields as American shale firms stand poised to re-enter the market if prices rise. "We put the probability of a successful freeze agreement at 50 percent," Societe Generale analyst Michael Wittner wrote this month. "There is simply a tremendous amount of uncertainty."

घाँसमा आधारित पशुपालनले लागत घट्ने

चितवन । पश्चिम चितवनका विभिन्न क्षेत्रमा व्यावसायिक घाँसखेती सुरु गरिएको छ । मङ्गलपुर, शिवघाट तथा विजयनगर क्षेत्रका किसानले व्यावसायिक घाँसखेती सुरु गरेका हुन् । उत्पादन लागत घटाउन, पशुको स्वास्थ्यमा सुधार गर्न र दूध उत्पादनमा सहयोग पुग्ने भएपछि व्यावसायिक घाँसखेती गर्न थालेको भरतपुर १९ का किसान दुर्गादत्त गौतमले बताउछन् । उनले अहिले २५ कामा घाँसखेती गरेका छन् ।

घाँसखेती गर्ने किसान भने २०० भन्दा सामाजिक उद्यमी महिला सहकारिले

बढी छन् । यहाका किसानले अहिले काफल, जुनेल, सिओ थ्री, भटमास, इन्दु, सिमल चिनी, मेन्दोला लगायत जातका घाँसको व्यावसायिकखेती सुरु गरेका छन् । दुर्गादत्त गौतम आगामी वर्ष रु तीन लाख भन्दा बढीको घाँसको बीउ बेच्ने लक्ष्यका साथ काम गरिरहेको बताए । चितवनमा नौ प्रकारका घाँसखेती हुँदै आएको छ । उतपादन गरेको घाँस उपहार

खरिद गर्छ । उसले नै व्यवस्थापन गर्ने भएपछि घाँसको बिक्रीका लागि कुनै समस्या छैन । चितवनको मङ्गलपुरकी किसान सावित्री गुरुङ आफूले यो वर्ष ४० हजारको घाँस बीउ बेचेको बताइन् । जिल्ला पशुसेवा कार्यालय चितवनका प्रमुख डा रामकुमार कार्की घाँसमा आधारित पशुपालनले उत्पादन लागत घट्ने र आम्दानी पनि राम्रो हुने बताउछन् ।

अमेरिकामा छुर्पी निर्यात घट्यो

इलाम । अमेरिका निर्यात हुँदै आएको नेपाली छुर्पीको निर्यात यो वर्ष घटेको छ । भूकम्प र नाकाबन्दीका कारण निर्यात घटेको हो । अमेरिकामा छुर्पी निर्यात गर्दै आएको हिमालयन कर्पोरेसनले साउनदेखि पुस महिनासम्ममा ५० हजार किलो मात्र छुर्पी निर्यात गरेको जनाएको छ । कर्पोरेसनले अघिल्लो वर्षको यही अवधिमा करिब तीन लाख किलो छुर्पी निर्यात गरेको थियो । “अघिल्लो वर्ष कुनै अवरोध नहुदा यतिधेरै छुर्पी निर्यात सम्भव भयो,” कर्पोरेसनका सुजन श्रेष्ठले भन्नुभयो । इन्धन अभाव भएपछि दुवानी महागो हादा छुर्पी निर्यात घटेको हो । वार्षिक चार लाख किलो बढी छुर्पीको माग भए पनि पुऱ्याउन सकिएको छैन । खासगरी कुकुरको आहाराका लागि छुर्पी निर्यात हुन थालेपछि किसानले यथेष्ट कमाइ गर्न थालेका छन् । इलाम, पाचथर, ताप्लेजुङ, तेह्रथुम, भोजपुरहादै सिन्धुपाल्चोक, धादिङलगायत जिल्लाबाट छुर्पी सङ्कलन गरेर ग्रेडिङ गरेपछि विदेश निर्यात गरिन्छ ।

यस वर्ष सुन्तलाबाट एघार करोड आम्दानी

चितवन । जिल्लामा किसानले यस वर्ष दुई हजार २५० मेट्रिकटन सुन्तलाबाट रु ११ करोड २५ लाख आम्दानी गरेका छन् । किसानले गत वर्ष भने दुई हजार १४५ मेट्रिकटन सुन्तलाबाट रु १० करोड ७२ लाख आम्दानी गरेका थिए । अघिल्लो वर्षभन्दा किसानले यस वर्ष रु ५३ लाख बढी आम्दानी गर्न सफल भएका बागवानी विकास अधिकृत धनबहादुर थापाले बताएका छन् ।

जिल्लामा २२५ हेक्टर क्षेत्रफलमा सुन्तला लगाइएको थियो । जिल्लाको दारेचोकका तामिन, धाप, तोकदाङ, माभगाडा र सिरान, काउले, कविलास, चन्डिभञ्ज्याङलगायत ठाउँमा सुन्तला अत्यधिक उत्पादन हुन्छ ।

ताप्लेजुङबाट चिराइतोको निर्यात बढ्यो

ताप्लेजुङ । बहुमूल्य जडीबुटी चिराइतो ओलाङ्चुङगोला नाका हुँदै चीनको तिब्बततर्फ निकासी बढ्दै गएको छ । पछिल्लो समय स्थानीय बजारसहित भ्रमापाको विर्तामोड र भारतका बजारमा चिराइतोको मूल्य कम भएकाले तिब्बततर्फ निकासी हुन थालेको हो । सदरमुकाम फुङ्लिङमा चिराइतोको मूल्य प्रतिमन (४० किलो)को रु १४ हजारसम्म पर्छ । तर तिब्बतमा पुऱ्याउदा प्रतिमन रु २५ हजारदेखि रु ३० हजारसम्ममा बिक्री हुन्छ ।

ओलाङ्चुङगोलामा गत चैतसम्म जम्मा गरेको चिराइतो लिन तिब्बतका व्यापारी आउने गरेका छन् । वैशाखदेखि असारसम्ममा चौरी र भरियामार्फत चिराइतो तिब्बतसम्म पुऱ्याइन्छ । जिल्लाको लिङ्खिम

गाविससम्म यातायातको पहुँच भएका कारण सो क्षेत्रसम्म पाचथर, इलाम र तेह्रथुमबाट समेत व्यवसायीले चिराइतो दुवानी गर्नेगरेका छन् ।

ज्वरो, घाउखटिरा, रुचि बढाउने औषधि बनाउन चिराइतो प्रयोग गरिन्छ । गत वर्ष २० हजार किलो चिराइतो उत्पादन भएको थियो । कार्यालयका अनुसार जिल्लाका २२ गाविसमा व्यावसायिक रूपमा चिराइतो खेती गर्न थालिएको छ । समुद्री सतहबाट करिब एक हजारदेखि तीन हजार मिटरको उचाइसम्म चिराइतो पाइन्छ । साउन भदौदेखि फूल फुल्न सुरु हुने चिराइतो मङ्सिरदेखि पाक्न सुरु हुन्छ भने मङ्सिरको अन्त्यदेखि फागुनसम्म सङ्कलन गरिन्छ ।

अदुवाको गानो कुहिने रोगका कारण करिब ४० प्रतिशत अदुवा नष्ट

सिन्धुली । सिन्धुलीको भद्रकाली गाविसमा अदुवाको गानो कुहिने रोगका कारण करिब ४० प्रतिशत अदुवा नष्ट भएको छ । जिल्लाको प्रमुख नगदेवालीको रुपमा लिइने अदुवाको गानो कुहिएर खेर गएपछि यस वर्ष आफूहरूले धेरै घाटा खेप्नु परेको भद्रकालीका अदुवा किसानहरू गुनासो गर्छन् ।

अदुवाको गानो कुहिदा आफूले ७ लाख बराबरको घाटा खेप्नु परेको भद्रकाली ४ कालीटारकी लालमाया श्रेष्ठले गुनासो पोखिन । लालमाया श्रेष्ठको बालबच्चाको पढाई लेखाईसंगै सम्पूर्ण घरपरिवारको खर्च अदुवा खेतीले नै धान्दै आएको थियो । तर यस वर्ष पहिले बोट पहेलो हुने र उक्त बोटमा किरा देखिएपछि गानो कुहिएर सबै अदुवाको गानो कुहिएपछि श्रेष्ठले अदुवाबाट एक रुपैया पनि लिन पाइन् । लालमाया श्रेष्ठको जस्तै गुनासो छ, भद्रकाली ८ नेबुवाटारकी भवमाया फ्यालको पनि । एक लाख रुपैया भन्दा बढि घाटा खेप्नु परेको गुनासो गर्ने भवमायालाई आधी जसो नै अदुवा कुहिएर गएपनि अहिलेसम्म के कारणले गानो कुहिएको हो भन्ने थाहा नै छैन । भवमाया फ्यालको जस्तै भद्रकालीका अधिकांश अदुवा किसानहरूको गुनासो यस्तै छ ।

भद्रकाली ८ नेबुवाटारकी शुसिला कार्कीले त अदुवा रोप्दा अदुवाको बिउको उपचार समेत गरेकी थिइन । तर पनि अदुवा तयार हुदासम्म आधाजसो गानो कुहिएर गयो । भद्रकाली ९ कोहोरेकी लक्ष्मी थिङले ४ कठ्ठा खेतमा लगाइएको अदुवामध्ये ३ सय धानी बिप्रेको बताइन् । आफ्नो खेतमा लगाएको अदुवा कुहिन सुरु भएसँगै लक्ष्मी थिङ जिल्ला कृषि विकास कार्यालय सिन्धुलीलाई गुहार पनि पुगिन तर त्यति बेला थिङको मात्रै अदुवा कुहिन थालेकाले एक जनाको लागि मात्र सेवा दिन नसकिने जपाफ पाएपछि केही आसा बोकेर सदरमुकाम आएकी लक्ष्मी निरास भएर फर्किन बाध्य भइन । लक्ष्मी थिङले डाइथिन ४५, यूथेन ४५ ले उपचार गरेर बिउ पनि बदलेर रोपेकी थिइन । तर पनि गानो कुहिएपछि यस वर्ष पनि गानो कुहिएर अब कहिले अदुवा खेती नै नगर्ने अठोट नै लिइएकी छिन ।

यस्तै हो भने कृषक कृषि

पेशाबाटै पलायन हुने देखिन्छ । यसरी कृषकलाई कृषि पेशाबाट पलायन हुने अवस्था आउन सक्छ । कृषकको आम्दानीको राम्रो स्रोतको रूपमा रहेको अदुवा खेतीलाई संरक्षण तथा प्रबर्द्धन गर्न जिल्ला कृषि विकास कार्यालयले विशेष ध्यान दिइरहेको जिल्ला कृषि विकास कार्यालय सिन्धुलीका कृषि प्रसार अधिकृत विजय मण्डलको भनाई छ । १ बाली १ जिल्लाका रूपमा जुनार र अदुवालाई प्राथमिकतामा राखेर व्यवसायिकरण गर्न सके किसानले अन्य बालीको मुख ताक्न नपर्ने कुरालाई ध्यानमा राखी आफूहरूले ७०/८० प्रतिशत बजेट जुनार र अदुवा खेतीकै लागि छुट्याउने मण्डलले बताए ।

जिल्ला कृषि विकास कार्यालय सिन्धुलीका अनुसार यसवर्ष जिल्लामा अदुवाको राम्रो उत्पादन भएपनि भद्रकालीमा गानो कुहिने समस्याका कारण ३०/४० प्रतिशत अदुवामा ह्रास आउने देखिन्छ । जिल्लामा कमलामाई नगरपालिका सहित अरुण ठाकुर, ककुर ठाकुर, लाम्पान्दार, भद्रकालीलाई अदुवा खेतीको लागि पक्रेट क्षेत्रको रूपमा लिइएपनि भद्रकालीलाई बढि र गुणस्तरीय अदुवा उत्पादन हुने गाविसको रूपमा चिनिन्छ ।

जिल्लामा ५ सय ८३ हेक्टर क्षेत्रफलमा अखुवा खेती हुँदै आएको छ । जसबाट ७ हजार ८ सय ७० मेट्रिकटन अदुवा उत्पादन हुन्छ । अदुवाबाट मात्रै करिब ३ करोड २० लाख रुपैया जिल्लामा भित्रने गर्दछ । सिन्धुलीको अदुवा छिमेकी जिल्लाहरू महोत्तरी, सर्लाही, धनुषाहुँदै भारत निर्यात हुने गर्दछ । अझ गुणस्तरीय अदुवा उत्पादन गरेर अदुवाको चकलेट, जुस, अचार, सुठो लगायत अदुवाबाट बन्ने विभिन्न परिकारहरू बजारमा पुऱ्याउन सके किसानले यसबाट राम्रो आय आर्जन गरी आफ्नो जीवन स्तर समेत उकास्न सकिने हुदा जिल्लाको प्रमुख नगदे बालीहरू अर्न्तगत पर्ने अदुवामा लाग्ने रोग तथा यसलाई क्षती पुऱ्याउने सम्भावित शत्रुहरूको बेलैमा पहिचान गरी यसको नियन्त्रणतर्फ कृषकसंगै सरोकारवाला सम्बन्धित सबैले यसतर्फ ध्यान दिनुपर्ने आवश्यकता देखिन्छ ।

- मिमन पुलामी

कृषि उत्पादन बृद्धि गर्नका लागि सदैव प्रयोग गर्नुहोस् लुम्बिको भोल मल

All Nepalese Tea & Coffee Center, Kupondol, Phone: 5535457, 5548201

Shalom श्योपा सिंचाई

पशुपन्थीका औषधी निःशुल्क उपलब्ध हुनेछ

शान्ता मानवी

मन्त्री

पशुपन्थी विकास मन्त्रालय

० पशुपन्थी विकास मन्त्रालयले स्थापनाको सय दिन पूरा गरिसकेको छ । यो अवधिमा नयाँ मन्त्रालयले भएका नाताले के उपलब्धी गर्‍यो ? विगत तीन दशक अगाडिदेखि पशुपन्थीका क्षेत्रमा काम गर्नेहरु विज्ञहरुले पशुपन्थी मन्त्रालय बेग्लै हुनु पर्दछ भन्ने जुन अभियानमा लाग्नु भएको थियो । त्यो निकै पछि आएर कार्यान्वय भएको छ । अर्थात् पशुपन्थीका क्षेत्रमा काम गर्नेहरुको मागलाई सम्बोधन गरी पशुपन्थी विकास मन्त्रालय स्थापना भएर हामीले एक सय दिन पूरा गरिसकेका छौं । धेरैले भन्ने गरेका छन् पशुपन्थी विकास मन्त्रालय कृषि विकास मन्त्रालयबाट छुट्टियो । यो मन्त्रालय छुट्टिएको होइन । पशुपन्थी विकास मन्त्रालय नयाँ स्थापना भएको हो । मन्त्रालयले एक सय दिनका अवधिमा एक गाउँ एक प्राविधिक राख्ने निर्णय गर्न सफल भएका छौं भने । गोठदेखि ओठसम्म, स्वस्थ र स्वच्छ पशु उत्पादनका लागि मासु जांच ऐन २०५५ कार्यान्वयनका लागि मुलुकभर सप्ताहव्यापी कार्यक्रम सहित अनुगमन गर्ने, जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने काम समेत गरेका छौं ।

० सय दिनका उपलब्धि यतिले नै पुग्यो त ? छैन । यी बाहेक धेरै नै काम भएका छन् महत्वपूर्ण र देखिएका काम मात्र यी हुन् । यस समयका बीचमा मन्त्रालयको संस्थागत संरचनाका सुधारहरु पनि भएका छन् भने नीति, ऐन नियममा पनि काम भएका छन् । हामीले राष्ट्रिय पशु विकास नीतिको मस्यौदा तयार गरेका छौं, ऐन नियम मस्यौदा समिति गठन भई पशु

वधशाला तथा मासु जांच ऐन २०५५ लाई परिमार्जन गरी कार्यान्वयन गर्न नयाँ मस्यौदा तयार गरेका छौं भने पशुपालक किसानहरुमा ठूलो समस्याका रुपमा देखिएको खोरेत रोग नियन्त्रण गर्नका लागि कार्यविधि मस्यौदा समेत तयार गरेका छौं ।

० गत वर्ष विनाशाकारी भूकम्पका कारण धेरै पशुपालक किसानहरु प्रताडित छन् तर त्यसको सम्बोधन भएन भन्ने गुनासो छ नि ? सम्बोधन गरेका छौं । भूकम्प पीडित किसानहरुलाई राहत स्वरुप कोरली गाई वितरण गर्ने भनेका थियौं । सबैभन्दा महत्वपूर्ण कुरा के हो भने भूकम्प पीडितका नाममा गैर पीडितहरुले लिने विगतको अनुभवलाई हेरेर त्यसो हुन नदिन सहि भूकम्प पीडित पशुपालक किसानहरुले मात्र राहत पाउन सक्नु भन्ने हाम्रो योजना भएका कारणले पशुपन्थी विकास मन्त्रालयले कोरली गाई वितरण गर्न कार्यविधि तयार गरी स्वीकृत समेत गरिसकेका छौं । अब सोही कार्यविधि अनुरूप किसानहरुले राहत स्वरुप कोरली गाई पाउनु हुनेछ ।

० मन्त्रालय स्थापना भए लगत्तै ४० बुँदे प्रतिवद्धता सार्वजनिक गर्नु भयो तर कार्यान्वयन हुने सम्भावना छैन भन्ने शंका गरिएको छ नि ? ४० बुँदे प्रतिवद्धता कार्यान्वयन हुन भन्ने शंका लिनु आवश्यक छैन । मन्त्रालय स्थापना पश्चात आएको प्रतिवद्धताका हरेक बुँदाहरु क्रमशः प्राथमिकताका आधारमा कार्यान्वयन हुँदै जान्छन् । एकै चोटी ४० बुँदा कार्यान्वयन हुनु पर्दछ भन्ने होइन ।

हामीले प्राथमिकताका आधारमा काम गरिसकेका छौं । र कार्यान्वयन पनि हुँदै आईरहेको छ । हामीले सार्वजनिक गरेका प्रतिवद्धता नं ४० मा किसानहरुलाई पशुपन्थीका औषधीहरु निःशुल्क उपलब्ध गराउने भनेका थियौं । त्यो निर्णय भईसकेको छ । पशुपन्थीमा लाग्ने छेरौटीको औषधी, बहुपयोगी (Atropine sulphate Injection), कब्जियताको लागि Laxative/purgative मा Magnesium sulphate र बाह्य परजीवी किर्ना जुम्मा नियन्त्रणमा प्रयोग हुने औषधी निःशुल्क उपलब्ध गराउन निर्देशन पनि भईसकेको छ । अन्य बुँदाहरुपनि क्रमशः कार्यान्वयन हुन्छ, त्यसमा कुनै शंका लिनै पर्दैन ।

० त्यसको मतलव प्राथमिकताका आधारमा मन्त्रालयले ४० बुँदे कार्यान्वयन गर्दै छ ? प्रतिवद्धता कार्यान्वयन गर्नका लागि किसानहरुको सबैभन्दा महत्वपूर्ण आवश्यकता के हो भन्ने कुरा पत्ता लगाउनु पर्‍यो । त्यसपछि मात्र किसानका आवश्यकता पूरा गर्न सकिन्छ । सिंहदरवार भित्र बसेर किसानका आवश्यकता थाहा नहुन सक्छ । हिजो म त्यही किसान कै बीचबाट आएको किसानका समस्या के हुन् भन्ने कुरा मलाई राम्ररी थाहा छ । त्यसकारण पनि म आफैँ पूर्वदेखि सुदूरपश्चिमसम्मका किसानहरुको गोठसम्म पुगेर वर्तमान समस्या बुझेर आएको छु । किसानहरुको वर्तमान आवश्यकत र समस्यालाई पहिचान गरिसकेका छौं ती सबै समस्या क्रमबद्ध रुपमा ४० बुँदे भित्रै छन् समाधान गर्दै जाने छौं । मन्त्रालय स्थापना

भएको एक सय दिनमा हामीले उपलब्ध श्रोत र साधनलाई बढी भन्दा बढी प्रयोग गरेर कार्यान्वयनका लागि प्रतिवद्ध भएर लागेका छौं ।

० पशुपालक किसानहरुका धेरै समस्या छन्, किसानहरु पलायन हुने अवस्था देखिन्छ यो अवस्थामा तीन वर्ष भित्र पशुजन्य उत्पादनमा आत्मनिर्भर बन्ने कुरा सम्भव कसरी देख्नु भयो ?

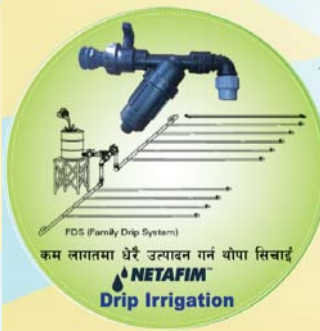
पशुपालनमा संलग्न किसानहरु पलायन हुने भन्ने कुरा गलत हो । नेपालको कृषि क्षेत्रमा सबैभन्दा बढी उत्पादन र आयवृद्धि गर्ने काममा पशु सेवा नै देखिएको छ । ग्रामिण भेगमा बस्ने अधिकांश किसानहरुको जिवीकोपार्जनको माध्यम नै पशुपन्थी पालन व्यवसाय रहेको छ । यो कहिँ कतै पनि लुक्ने छैन । हरेक घरमा एकदुइ वटा गाई, भैसी, दुइचार वटा भेडा बाखा र दुइचार वटा कुखुरा नभएका छैनन् । त्यही पशुपन्थीका आधारमा आजका दिनसम्म नेपाली किसानहरुले आफ्नो जीवन गुजारा गरिरहेको अवस्था छ । परम्परागत रुपमा किसानहरुले निकै नै मेहनत, परिश्रम र दुःख गर्नु भएको छ । छोराछोरीलाई शिक्षा दिने काम पनि त्यसैबाट गर्नु भएको छ । अब अहिले भईरहेको नर्वाहमुखि पशुपन्थी पालनलाई कसरी व्यवसायिकरण कसरी गर्न सकिन्छ भन्ने हो । त्यसकारण पनि हामीले पहिलो वर्ष दूध, दोस्रो वर्ष अण्डा र तेस्रो वर्षमा मासुमा आत्मनिर्भर हुन्छौं भनेका हौं ।

० मुखले भन्नु र कामले गर्नुमा त फरक छ नि, आधारहरु के छन् ?

हामीले मुखले भन्ने होइन काम गरेर देखाउनका लागि नै यी कुरा गरिरहेका छौं । दूध, अण्डा र मासुमा आत्मनिर्भर हुन्छौं भन्ने कुरामा हामी हुकक छौं । जसका लागि हामीले जिल्लाहरुको पहिचान र घोषणा पनि गरेका छौं । जस्तै दूध उत्पादनमा इलाम, भुपा, काभ्रे, चितवन, कास्की, रुपन्देही र पाल्पा जिल्ला । त्यस्तै अण्डा र कुखुरा उत्पादनका लागि चितवन, काभ्रे, भुपा, मोरङ, काठमाडौं उपत्यका रहेको छ भने खसी बाखाका लागि काभ्रे, सिन्धुली, स्याङ्जा, दैलेख, सुर्खेत र कैलाली जिल्ला हामीले पहिचान गरिसकेका छौं । त्यसकारण पनि हामीले तीन वर्षभित्र आत्मनिर्भर बन्ने कुरामा हुकक छौं ।

० त्यसका लागि मन्त्रालयले कस्ता कार्यक्रम शुरु गरेको छ त ? ठिक प्रश्न गर्नु भो । हामीले हाम्रा प्रतिवद्धता कार्यान्वयन गर्न र किसानहरुका समस्या सम्बोधन गर्नका लागि क्वारेण्टाइन कार्यालयहरुको स्तरोन्नति, गाई भैसी र च्याङ्गाको श्रोत केन्द्र स्थापना, मिल्क होलिडे अन्त्य गर्ने अवधारण पत्र तयार गरिसकेका छौं भने पशु आहारका लागि ४५ जिल्लामा घांस उत्पादन, २० जिल्लामा २० वटा साइलो पिट निर्माण, ५ जिल्लामा करीव २० हेक्टर क्षेत्रफलमा २० किसिमका उन्नत घासहरु लगाई श्रोत केन्द्र स्थापना गर्ने कार्य अगाडि बढाईसकेका छौं । ६ हजार बाखाहरुलाई जुका विरुद्ध औषधी खुवाइएको छ ।

० वैकुण्ठ भण्डारी

Contact:
Ph: + 977-01-5538748, 9851066977 Fax: + 977-01-5534428
Email: nafseeds@gmail.com /www.nafseed.com